

ТРЕНІНГ © СТУДІЯ
Всеволода Зеленина

ШКОЛА
МЕДІА·ПАТРІОТІВ

МЕДІАМІФ ЯК ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН: ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ МІФОТВОРЧОСТІ

Мастер–курс
PhD Всеволода Зеленина

ПРАВИЛА КУРСУ

- ▶ Приходити вчасно (також з кава-брейків)
- ▶ Мобільні телефони вимкнено
- ▶ Працювати з повним зануренням
- ▶ Критикувати думку, а не учасників
- ▶ Берегти особистісний простір кожного
- ▶ Під час демонстрацій практик зберігати тишу та бути максимально уважним

УВАГА: До участі у форумі допускаються лише ті, хто є психічно здоровий та має амбіції до власного особистісного зростання. Особи, що мають психічні розлади, наркозалежні, а також ті, що демонструватимуть очікування та жорсткі установки містичного, езотеричного чи релігійно-ідеологічного спрямування, будуть визнані неадекватними сутності, цілям та спрямуванню даного заходу. Їм буде запропоновано піти з форуму для того, щоб інші учасники мали можливість працювати в комфортних умовах.

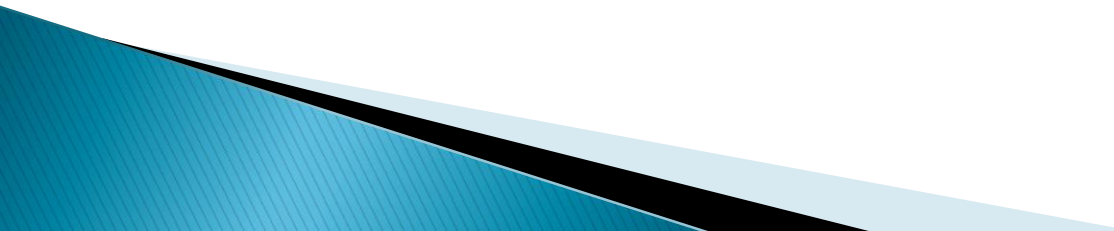
НЕЙРОЛІНГВОСЕМАНТИЧНІ ПСИХОТЕХНОЛОГІЇ ІДЕОЛОГІЧНОГО МІФОДИЗАЙНУ

**ЯК ВІДБУВАЮТЬСЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОДІЙ ТА ФАКТІВ**

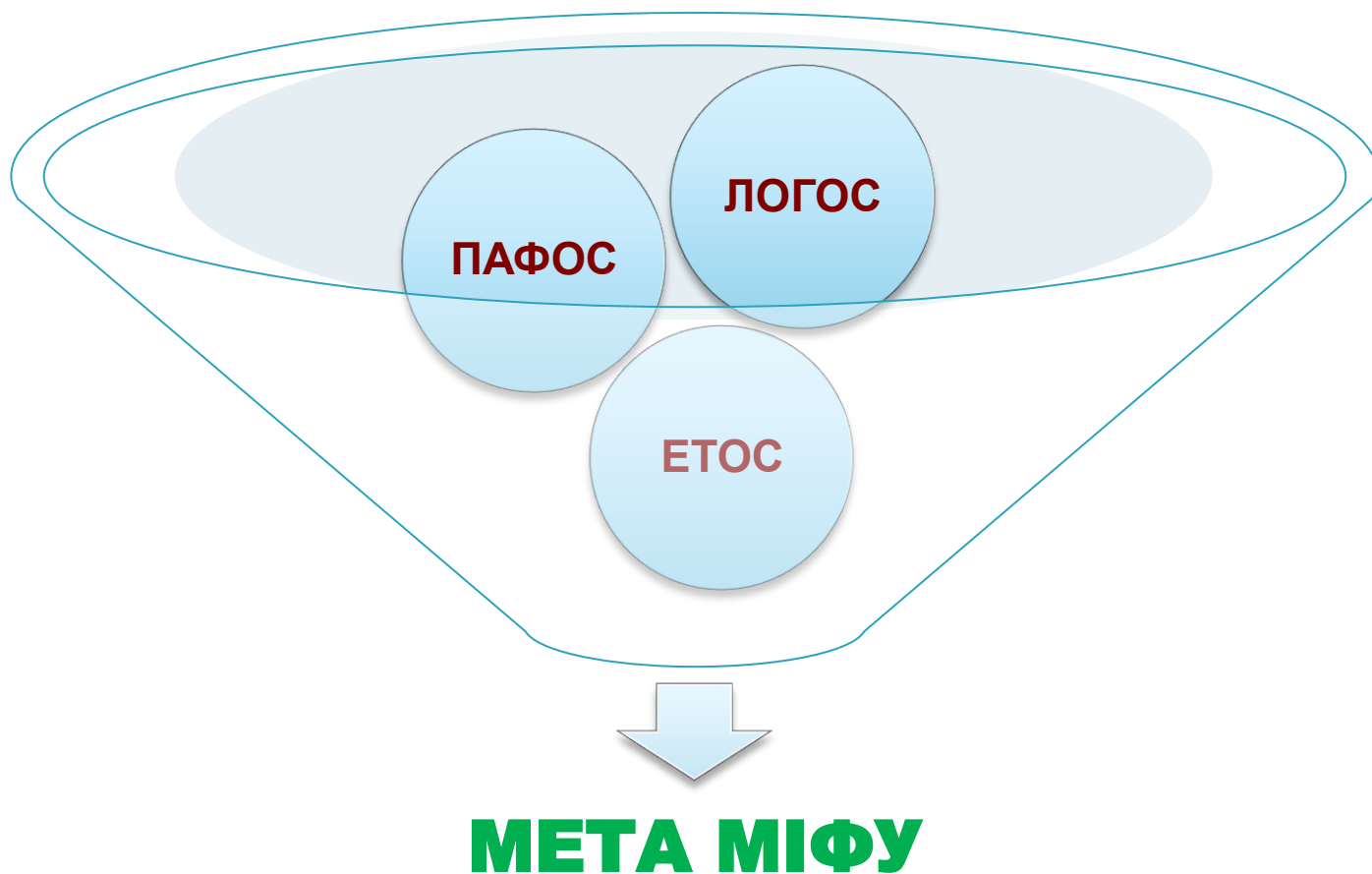
МІФ У МІФОДИЗАЙНІ: ВИЗНАЧЕННЯ

- ▶ **Міф** - це універсальна оповідь (наратив), що пояснює смисли і походження людської цивілізації, речей, явищ, всього світу, через алегоричні емоційно-чуттєві образи.
- ▶ **Міфодизайн** – комплексна психотехнологія управління медіа-реальністю за допомогою комунікації. Міфодизайн використовує стародавні й створює сучасні міфи для вирішення актуальних завдань спільнот, держав та цивілізацій.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ МІФОДИЗАЙНУ

- ▶ Люди живуть не в природі, а в історії
  - ▶ Будь-яка історія (наратив) – комплексно та цілеспрямовано викривлена інформаційна реальність
  - ▶ Інформаційна реальність є поєднанням об'єктивних фактів і симулякрів культури, усталених традицій (віри) та сьогочасної політики провідних суб'єктів
  - ▶ Цілі викривлення: збереження чи трансформація інформаційної реальності
  - ▶ Побудова інформаційної реальності має симультанно-арочну структуру
-

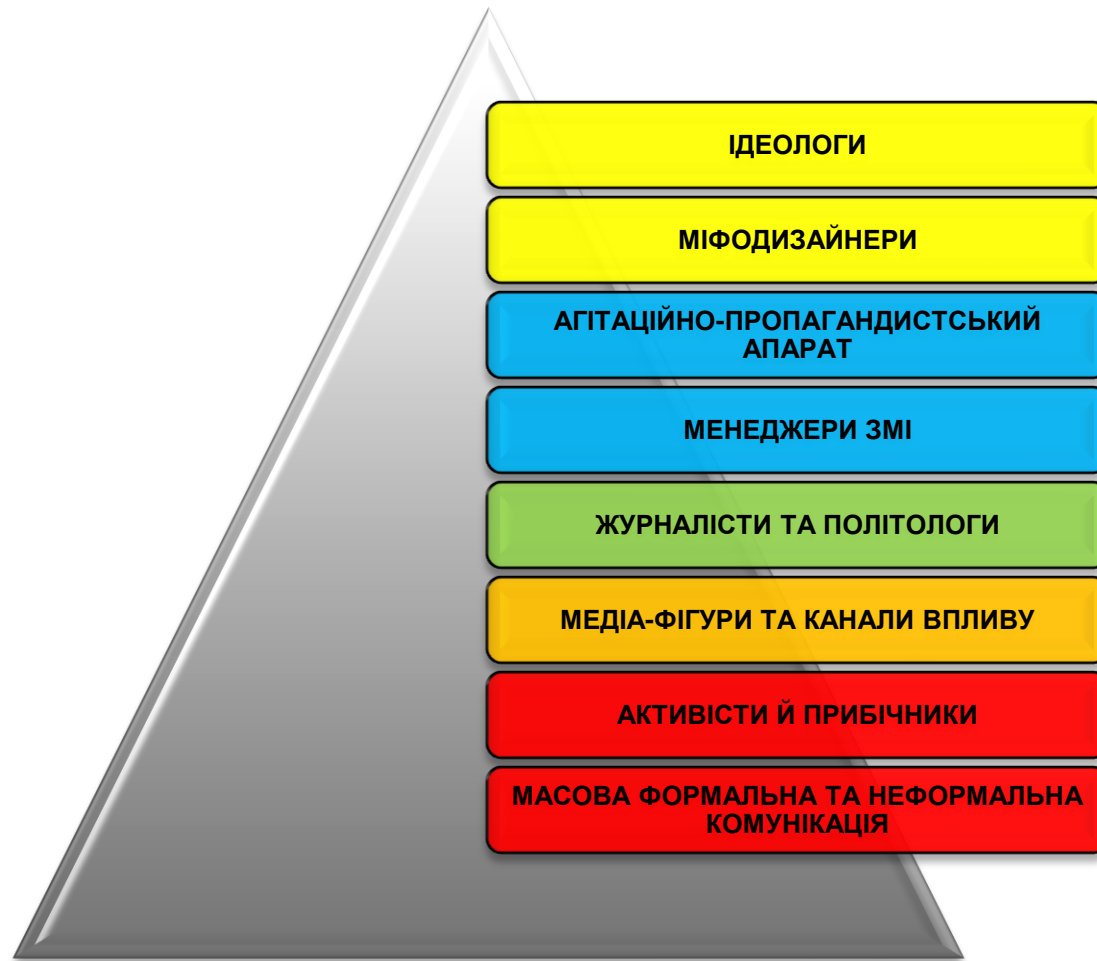
ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ МІФУ

МІФОДИЗАЙН: СТВОРЕННЯ ЧИ СПОТВОРЕННЯ МІФУ

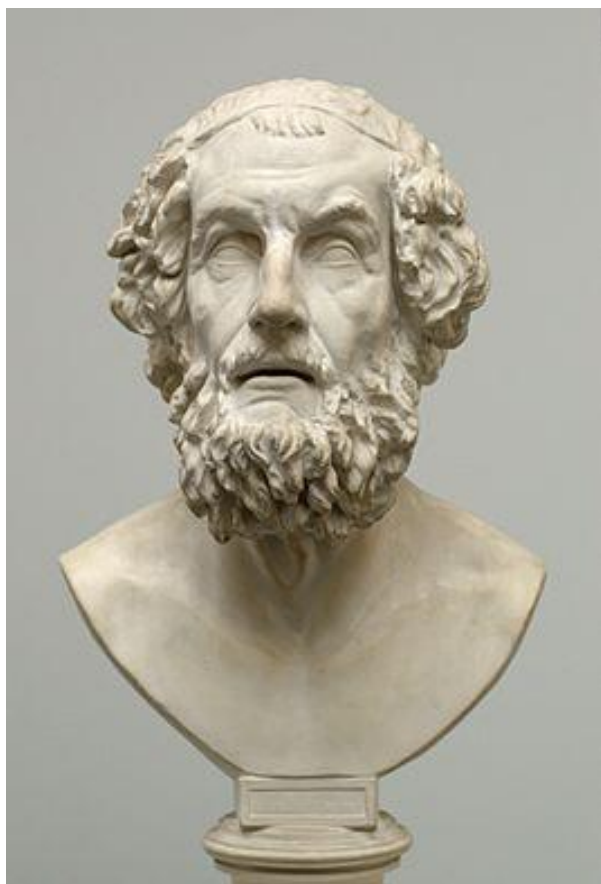

СТРУКТУРА ІДЕОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ

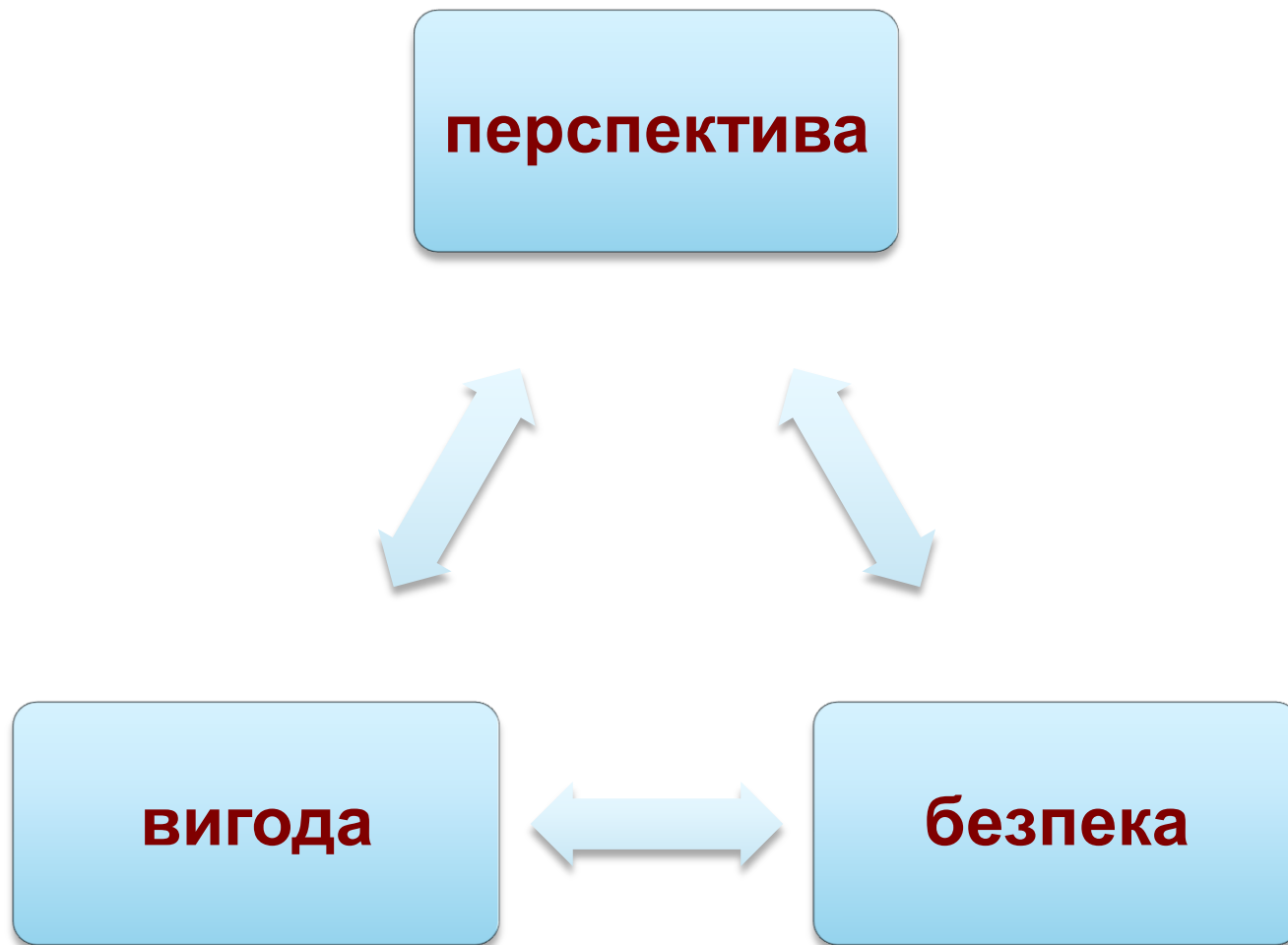

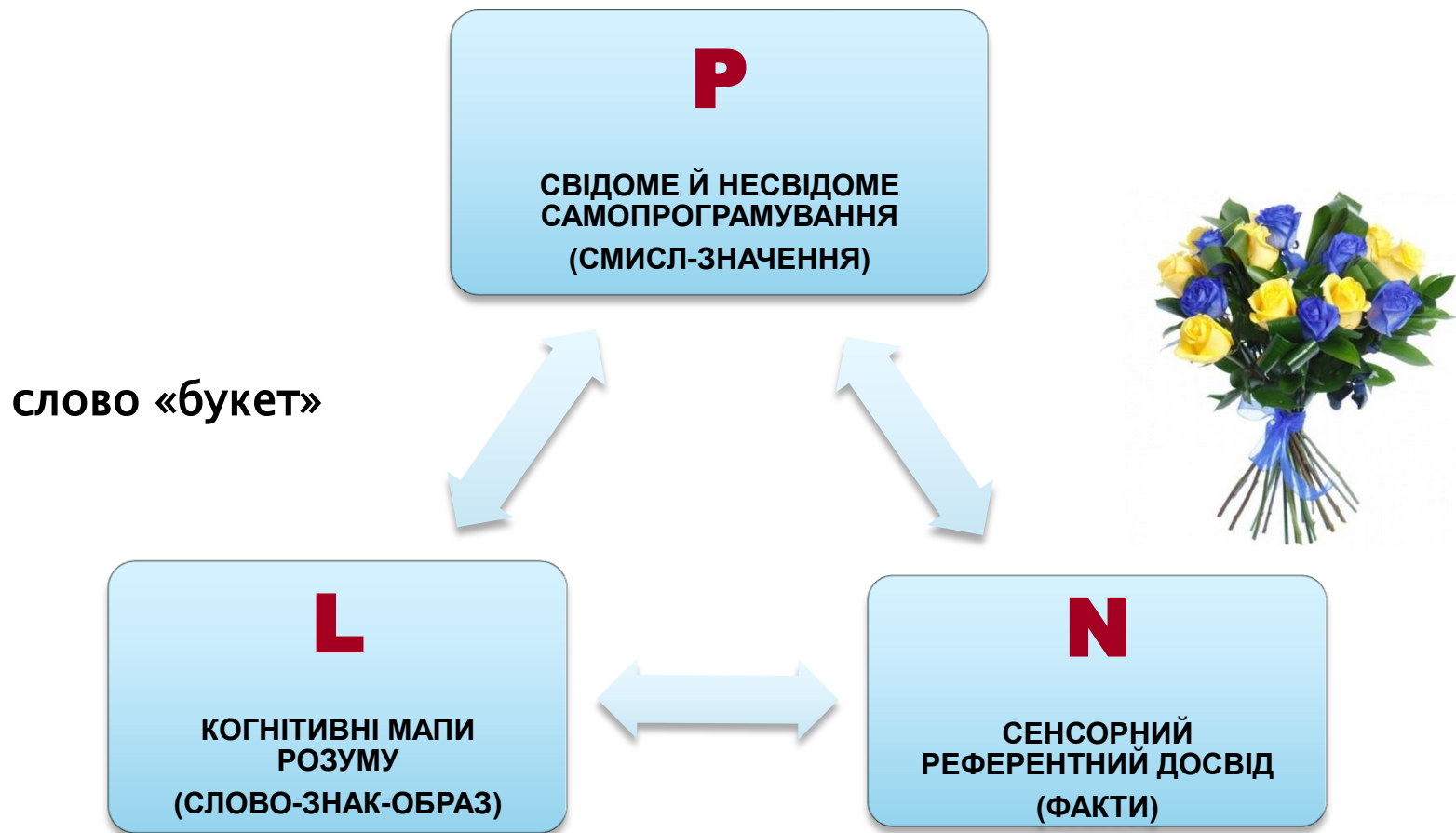
ΜΙΦΟΤΒΟΡΨ

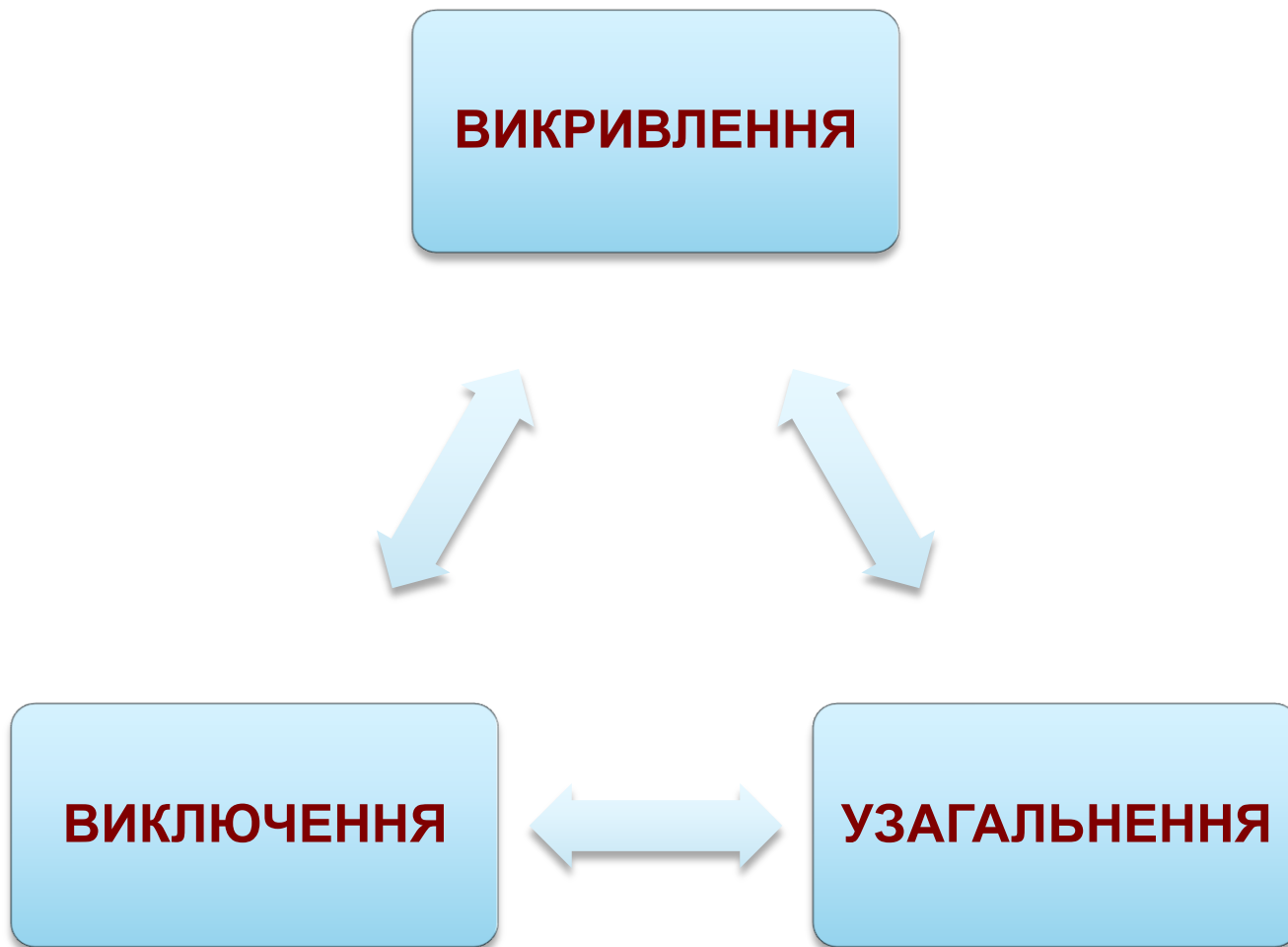
СОЦІАЛЬНА КОНВЕНЦІЯ: СЕНС ІДЕОЛОГІЧНОГО МІФУ ДЛЯ МАС

ПРОГРАМУВАННЯ МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ (ТРИКУТНИК ОГДЕНА-РИЧАРДСА)

МІФ ЯК ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН

ПРИКЛАД УЗАГАЛЬНЕНИЯ

ІДЕОЛОГІЧНИЙ МІФОДИЗАЙН

Ідеологічний міфодизайн керування масами за допомогою міфів.

В результаті маси стають учасниками сценарно-міфологічного дії, керованого за допомогою матриць соціальної конвенції (точки зору, до якої в даному співтоваристві непристойно не приєднатися).

**СУГЕСТИВНИЙ НАРАТИВ
МІФУ ЯК ЗБРОЯ У СУЧАСНІЙ
ІДЕОЛОГІЧНІЙ БОРОТЬБІ
МАСОВЕ НАВІЮВАННЯ**

МІФ: ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ

- ▶ **Міф** - це оповідь (нарратив), яка пояснює походження певних речей, явищ, всього світу, через емоційно-чуттєві образи.
- ▶ **Історичні міфи** складають певну систему, утворюють міфологію того чи іншого народу, яка стає підґрунтям характерного для нього світогляду. Міфи є основою різних релігійних систем, фольклорних традицій, художньої творчості та політичної культури мас.

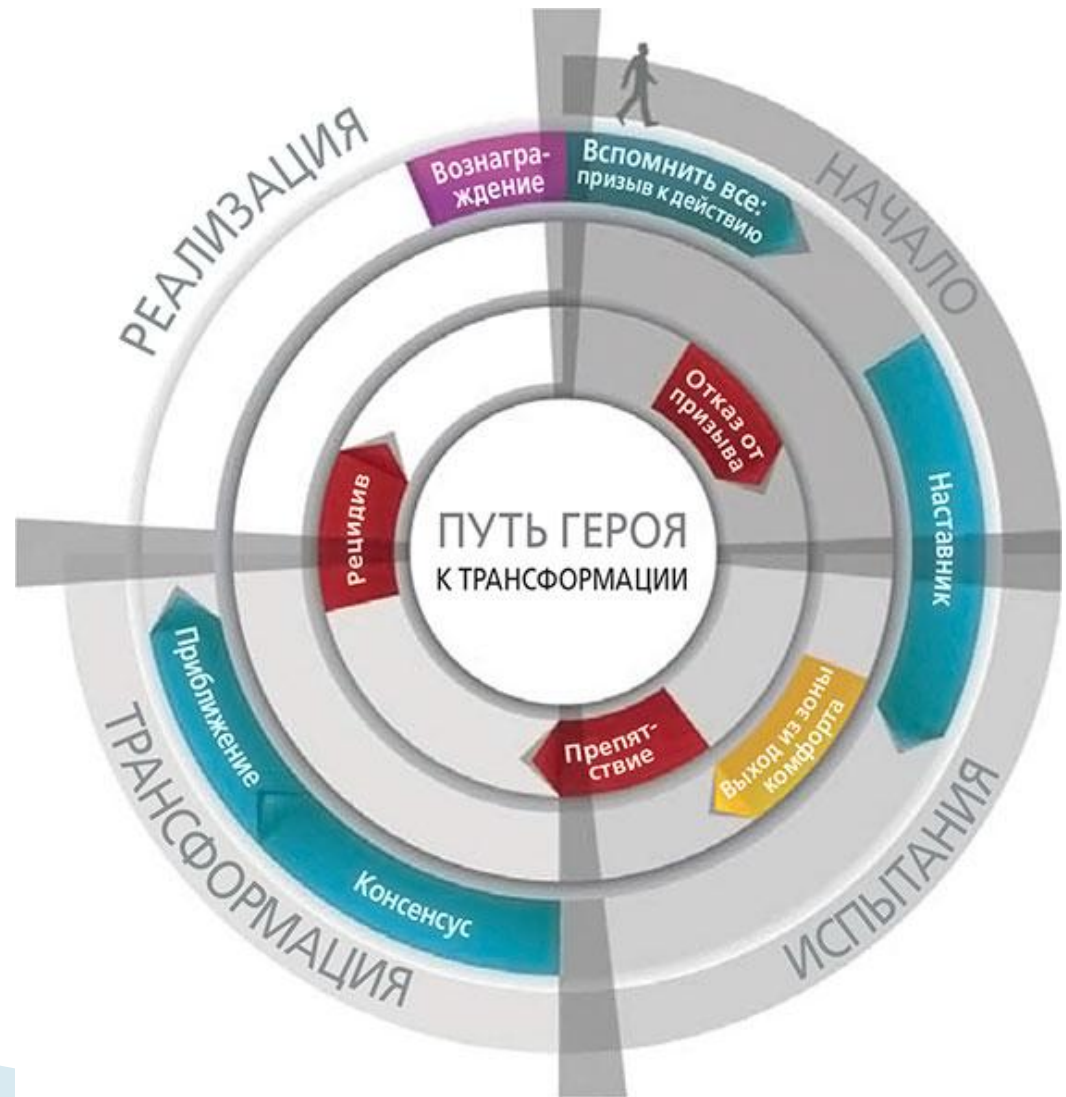

СЦЕНАРИЙ МІФА: ШЛЯХ ГЕРОЯ (за Дж. Кемпбеллом)

МІФОДИЗАЙН: СТРУКТУРА

МАСОВИЙ ГІПНОЗ: СУГЕСТИВНИЙ ВПЛИВ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ МІФУ

- ▶ **Гіпноз** (давньогрецькою ὕπνος – сон) – змінений стан свідомості, що одночасно поєднує в собі ознаки неспання, сну і сну зі сновидіннями. Гіпнотичний транс дозволяє співіснувати одночасно взаємовиключним станам свідомості.

МІЛТОН-МОДЕЛЬ: БАЗОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВІЮВАННЯ

Мілтон-модель – система комунікативних прийомів, що створює рамку-фрейм невизначеності, який реципієнт гіпнотичного впливу наповнює власним сенсом і змістом. Технологічно Мілтон-модель являє собою опис паттернів створення невизначеності в мові для доступу до ресурсів.

ДЗЕРКАЛЬНА МЕТА-МОДЕЛЬ

ЛІНГВІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ (ПАТТЕРН)	ОПИСАННЯ	ПРИКЛАД
Номіналізація	Іменники, утворені з дієслів, так би мовити, «упредметнений» процес (любов, повага, спокій, щастя, дружба, захват, розмова, обставини тощо).	Сьогочасні обставини не дають нам підстав для щастя й спокою.
Неспецифічні дієслова	Дієслова, що не дають чіткого розуміння, що саме відбувається. Наприклад, рухатися, робити, інформувати тощо.	Українські війська продовжують наступ.
Неконкретні іменники.	Іменники, що не вказують про кого саме йдеться. Приміром, люди, жінки, справи, річ й т. ін.	Разом з перемогою В.Кличко до Київської міськради прийшли люди «молодої команди» Л.М.Черновецького
Не уточнений референтний індекс / невизначені посилання (безособові пропозиції)	Повідомлення про думку, без інформації про те, чия це думка.	Фрази типу: «Аналітики вважають...», «Усім відомо, що...» й таке інше.
Опущення інформації (пропуск).	Відсутність у повідомленні значних інформаційних блоків (хто, де, коли, з ким, в наслідок чого, як саме тощо).	У Луганськ пробили «дорогу життя». Бандформування так званих ДНР та ЛНР понесли значні втрати у живій силі та техніці.
Причинно-наслідкові зв'язки (A=>B)	Припущення про те, що подія А є причиною (наслідком) події Б.	Введення санкцій змусить В.В.Путіна переглянути свою агресивну політику.
Комплексний еквівалент (A = B).	Припущення про те, що А і В – це одне і те ж.	Вбивати «правосеків» означає захищати російськомовне населення.
Читання думок	Претензія на розуміння думок або почуттів іншої людини без уточнення того процесу, який дозволив отримати ці відомості.	Переселенці з Донбасу вважають, Київ їх не любить.
Втрачений перформатив (пропущена умова)	Відсутність інформації щодо умов, за яких сталася та чи інша подія.	Проросійські терористи вільно пересуваються через кордон РФ та України.
Порівняння з умовчанням	Використання якісних прикметників порівняльного ступеня, з опущенням інформації про те, з чим це порівнюють.	У Росії жити краще, адже там вищі пенсії (тут замовчується, з якими саме країнами порівнюють життя пенсіонерів).
Генералізація / понад-узагальнення / квантори спільності.	Повідомлення про те, що правило відноситься до всього без винятків.	Політику Володимира Путіна щодо приєднання Криму підтримує все населення Російської Федерації
Модальні оператори необхідності	Модальні оператори необхідності створюють відсутність вибору щодо дії.	Ми всі повинні об'єднатися заради перемоги над ворогом.
Модальні оператори можливості	Повідомлення про можливість чи право вчинити дії.	Євромайдан дав українцям право на мрію

ПРЕСУПОЗИЦІЇ

пресупозиції		
Лінгвістична категорія (паттерн)	Описання	Приклад
Прямі питання	Передбачається, що факт пресупозиції є вірним, і задаються питання вже до його деталей.	Президентська адміністрація РФ занепокоєна питанням: «Які гарантії визнання конституції ДНР та ЛНР може надати українська влада?» (передбачається, що Україна визнає ДНР та ЛНР як самостійні держави з власними конституціями).
Підрядне речення часу	Це складносурядні пропозиції, одна частина яких пов'язана з іншого, як правило, в тимчасовій послідовності (або одночасності). Підрядні речення починаються такими словами-зв'язками: «раніше», «перед тим як», «після», «тоді як», «відколи», «коли» і т. ін.	Про усі розбіжності у наших поглядах ми поговоримо після перемоги над ворогом.
Уточнююче доповнення	Дія (факт), що являє собою пресупозицію, доповнюється якимось уточненням, що стає ключовим, а пресупозиція – даністю.	«Українська влада має негайно пришвидшити пропуск російського гуманітарного конвою, адже там можуть зіпсуватися продукти» (пресупозиція: Україна пропустить той конвой через кордон).
Порядкові числівники	Створення певного безальтернативного порядку дій	Спочатку ми звільнимо від терористів Донбас, а потім повернемо собі Крим.
Використання слова «або».	Надання можливості «псевдовибору».	Питання на референдумі: «Ви за політику В. Путіна?» Оберіть з двох варіантів відповіді: «ТАК, я за Путіна» або «НІ, я за Путіна».
Коментарі	Така фраза виглядає як висловлювання, де є оцінка та позиція. Фактично ж, виглядає це так: йдеться коментар, і все, що після першої коми -- істина	Приємно розуміти, що увесь цивілізований світ на боці України.
Приписання усвідомлення	Це такі слова як «знати», «розуміти», «помічати», які можуть застосовуватися для того, щоб зобов'язати іншу частину висловлювання.	Євромайдан надав українській нації розуміння й відчуття єдиного вектору – європейського вибору.
Прислівники й прикметники	Ці слова можуть використовуватися, щоб зумовити головну пропозицію в складному реченні	«Жити стало краще, товариші. Жити стало веселіше» З промови І.В. Сталіна на Першій Всесоюзній нараді стхановців (17 листопада 1935 року).

НЕПРЯМЕ СПОНУКАННЯ

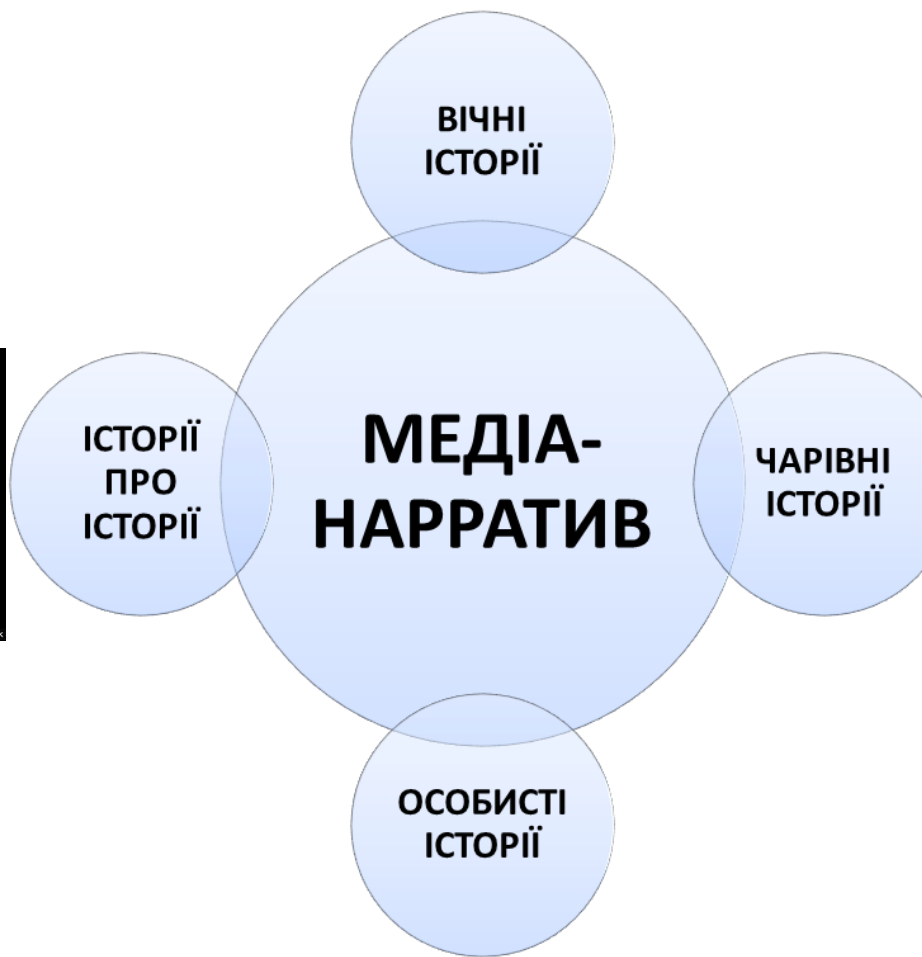
НЕПРЯМЕ СПОНУКАННЯ		
Лінгвістична категорія (паттерн)	Описання	Приклад
Вбудовані команди	Замість того щоб віддати прямі інструкції, команда замасковано вбудовується в більш довге речення	Із острахом та здивуванням сприймаючи тоталітарну політику кремлівської адміністрації, ми задамося питанням: «Наскільки далеко може зайти у власній неадекватності керівництво РФ». Але водночас наша позиція досить чітка: «Ми маємо бути готові до всього!»
Аналогові відмітки	Для того щоб повідомити вбудовану команду, як у попередньому прикладі, виділіть ключову фразу за допомогою зміни темпу, інтонації; жестом, паузою; підняттям брів або якимось звуком, наприклад, наголосивши інтонаційно. У друкованих текстах такі відмітки виділяються кольором чи шрифтом.	За час Майдану люди зрозуміли , що якщо вони прагнуть змін, то вони повинні самі їх зробити . У кожного своя роль , кожен може допомогти по-своєму . Народ, який не хоче годувати свою армію, буде годувати чужу .
Вбудовані питання	Поряд з командами, у більш довгі речення можна вбудовувати і питання. Люди відповідають на ці питання, не помічаючи того, що їх запитали прямо або ненав'язливо.	Дивлячись на те, що сталося у Криму після «приєднання» до РФ, у багатьох виникає запитання, невже вони й досі довіряють Путіну? Що має статися, щоб вони відкрили очі на реальний стан справ?
Команди через «НЕ»	Наше несвідоме не сприймає частку «не». Отже фрази з тією часткою приймаються так, ніби її там нема.	Росія вкотре підкреслила, що НЕ збирається вводити свої війська на Південний Схід України. Санкції Заходу НЕ впливають на російську економіку.
Розмовні кліше	Побутові фрази, що приховують у собі чіткі накази, вимагаючи цілковитої покори. Це псевдо-діалогові способи непрямого виразу прохання.	Чи є в нас час для захисту своєї свободи? Ми хочемо зберегти спокій у ситуації невизначеності?
Фонетична неоднозначність	Слова, що звучать однаково (чи майже однаково), але мають різне значення. Їх написання може бути абсолютно однаковим, а може трохи відрізнитися.	Луганська Народна республіка = Лубянська Народна Республіка
Синтаксична двозначність	Синтаксична невизначеність має місце, коли ми не можемо безпосередньо з повідомлення визначити функцію (синтаксис) слова. Наприклад, з фрази «глибоке розслаблення викликає повільне дихання» не зрозуміло, що викликає що.	Тероризм викликає страх. Сепаратизм нав'язує моральне збочення. Україна любить Європу більше Росії (не зрозуміло відразу, чи Росія любить Європу менше ніж Україна, чи Україні подобається Росії менше ніж Європа).
Двозначність за охопленням	Має місце тоді, коли не зрозуміло, до якого слова в реченні відноситься дієслово, прислівник або прикметник	У Луганську повно зневірених біженців та сепаратистів (сепаратисти також зневірені?)

ПАТТЕРНИ У МЕТАФОРІ

ПАТТЕРНИ У МЕТАФОРІ		
Лінгвістична категорія (паттерн)	Описання	Приклад
Порушення в обмеженнях по сполучуваності	Цей паттерн надає предмету такі якості, яких той у повсякденному житті не має. Для осмислення цих висловлювань слухач несвідомо дійде до того, щоб застосувати їх на себе.	Здавалося навіть квіти в траурних вінках схилили голову, вшановуючи загиблих героїв АТО.
Цитування	Цитати можна використовувати як повідомлення сенсу, не беручи на себе прямої відповідальності за нього. А авторитетне джерело додає повідомленню більшу вагомість.	Мало хто сьогодні в Росії знає, що звеличуванні у радянські часи фундатори комуністичної ідеології К.Маркс та Ф.Енгельс з презирством та гидливістю ставилися до російської державності. Так, зокрема, К.Маркс назвав Росію «раковою пухлиною Європи».

МЕДІА-НАРАТИВ: ЧОТИРИ ТИПИ ІСТОРІЙ

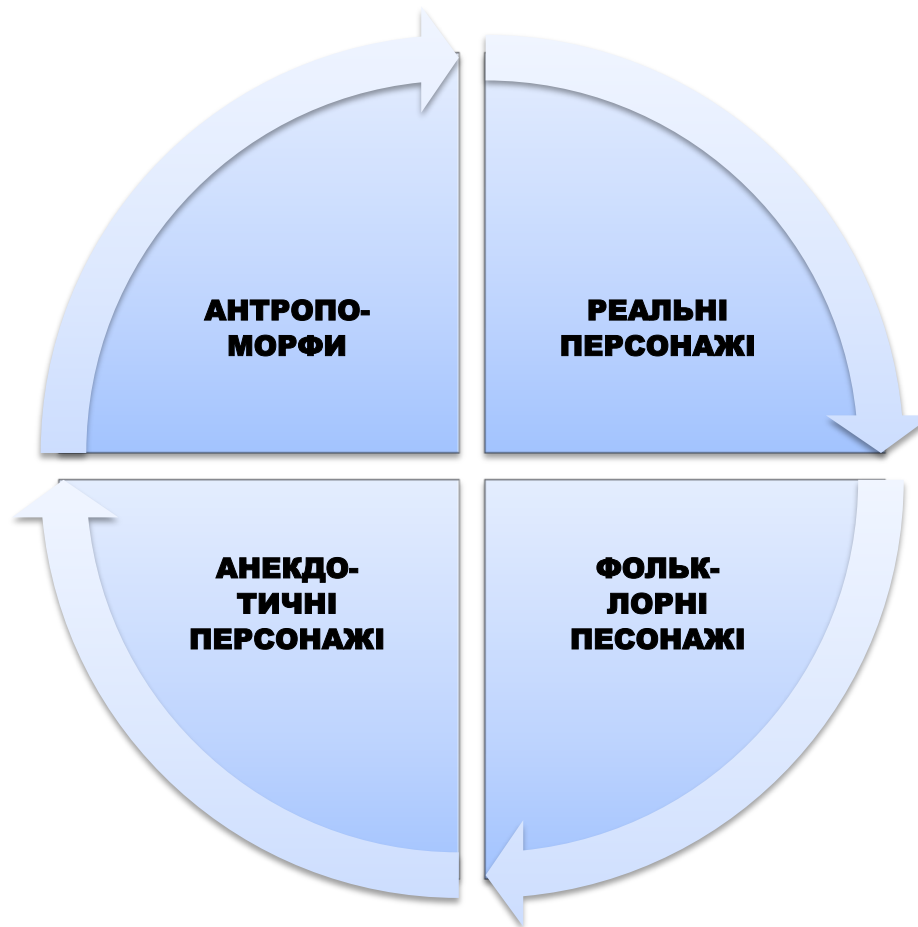
ПОТРІЙНА СПІРАЛЬ НАВІЮВАННЯ

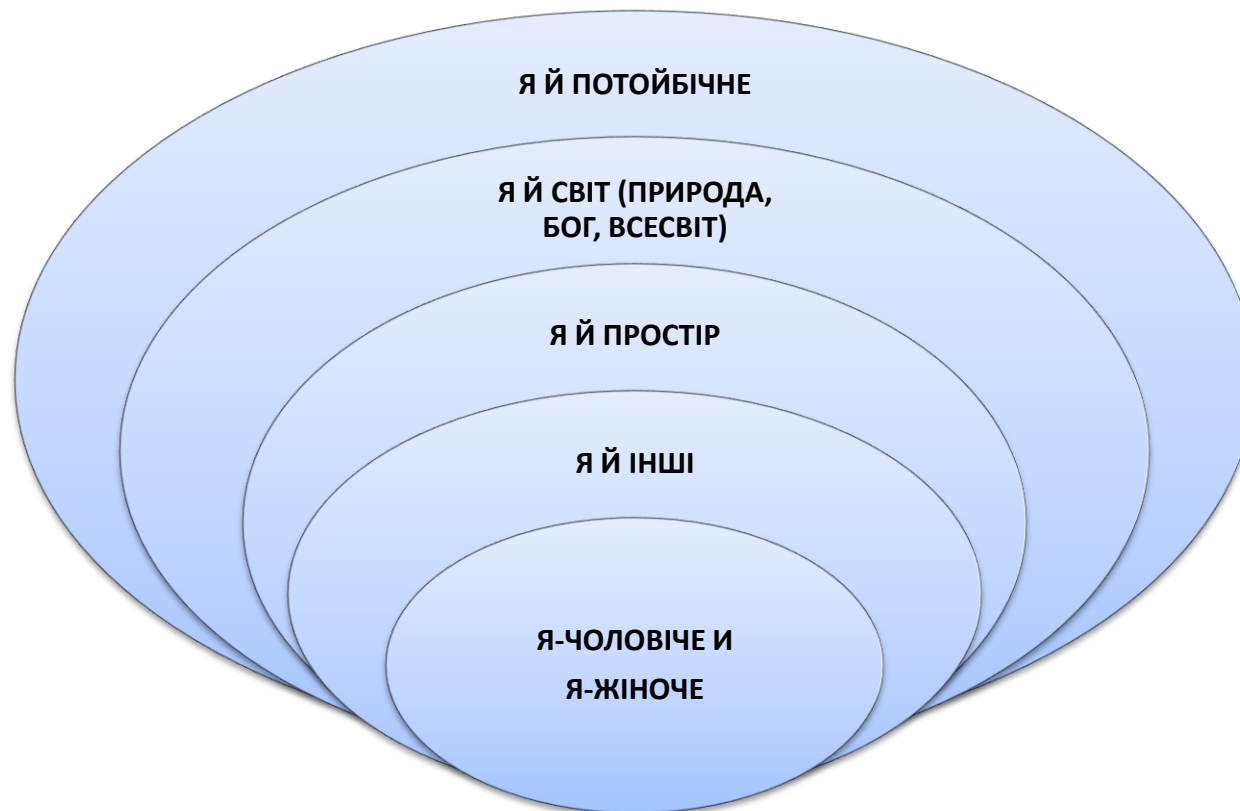
ІСТОРІЇ УСПІХУ: СТРУКТУРА МІФОЛОГІЧНОЇ БРЕНД-ЛЕГЕНДИ

- ❖ Чужість походження (немає пророка у своїй Вітчизні).
- ❖ Кардинальна відмінність від інших.
- ❖ Подія-освячення (наприклад, Ілля Муромець сидів собі на печі, аж раптом у 33 роки ...).
- ❖ Новизна, несхожість ідей.
- ❖ Реклама.
- ❖ Боротьба (якщо у тебе немає ворогів, значить, ти нікому не потрібен).
- ❖ Перемога-подвиг.

АРХЕТИПІЧНІ ПЕРСОНАЖІ МІФУ

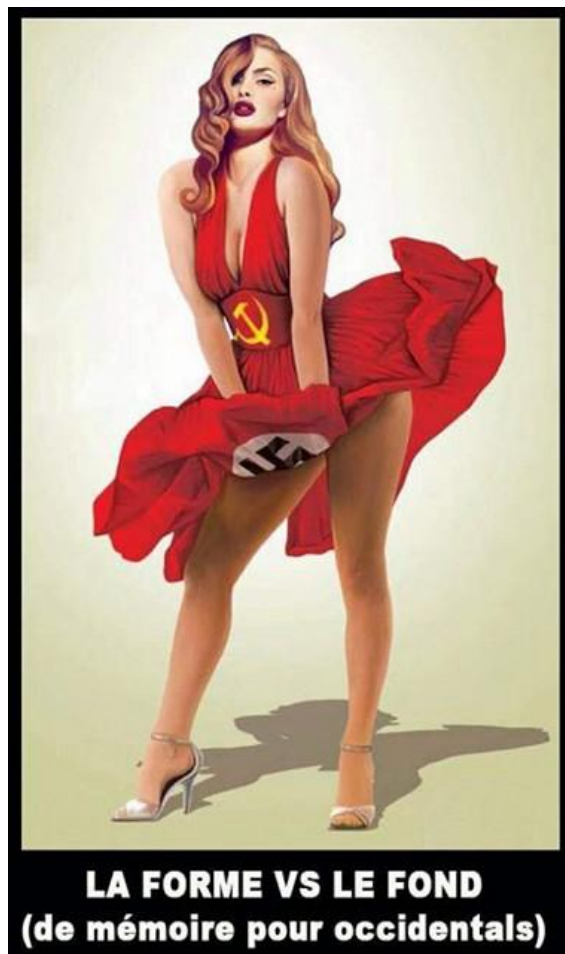
СТРУКТУРА МЕДІА-АРХЕТИПУ

УКРАЇНСЬКІЙ МІФ

ПРИХОВАНА СУТНІСТЬ МІФУ

LA FORME VS LE FOND
(de mémoire pour occidentals)

«РУСЬКИЙ» МИР ЯК МІФ

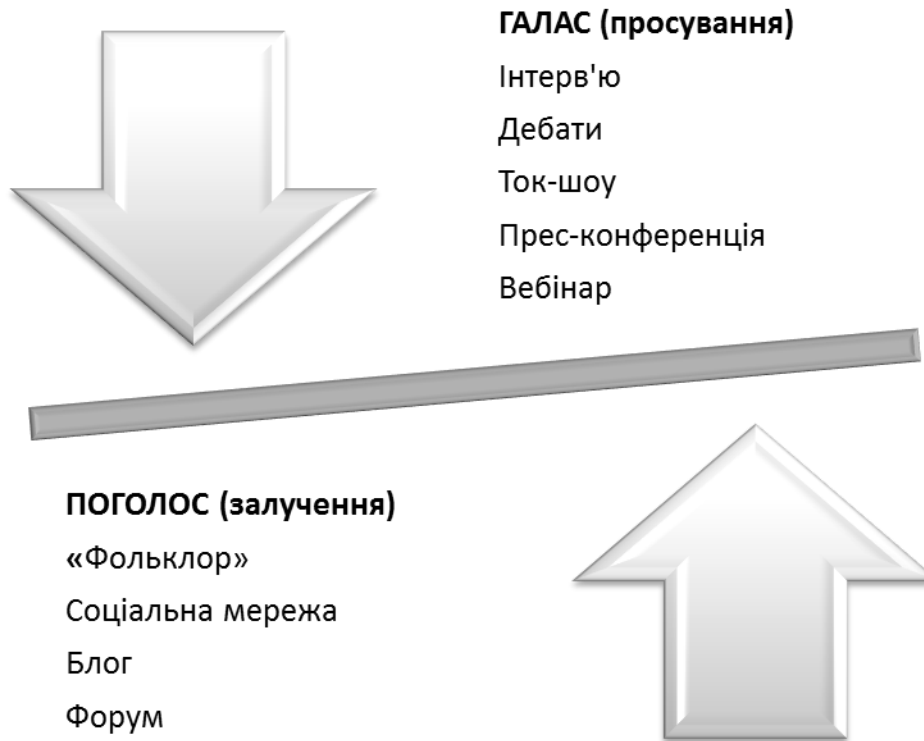
УТИЛІЗАЦІЯ СПАДЩИНИ: МІФИ Й ЛЕГЕНДИ ОСУЧАСНЕННЯ

ПРОТИДІЯ МІФОДИЗАЙНУ СУПРОТИВНИКА

БАЛАНС ІНТЕРАКТИВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ КАНАЛІВ ПЕРЕКОНУЮЧОГО ВПЛИВУ

САКРАЛЬНИЙ ВЛИВ МІФОДИЗАЙНУ НА ФОРМУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ІСТОРІЇ (РЕАЛЬНОСТІ).

**ЗАВДАННЯ ТА ВИКЛИКИ У РОЗБУДОВІ
ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ**

СІМ ЗАВДАНЬ МІФОДИЗАЙНУ

МИНУЛЕ

- осучаснює
- актуалізує

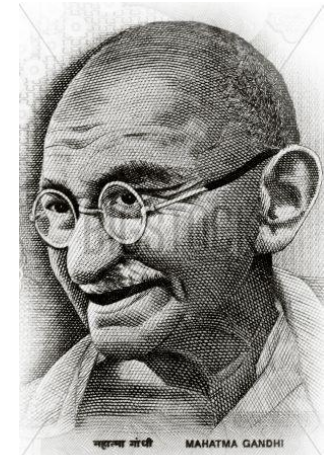
ТЕПЕРІШНЄ

- сакралізує
- синергезує
- ритуалізує

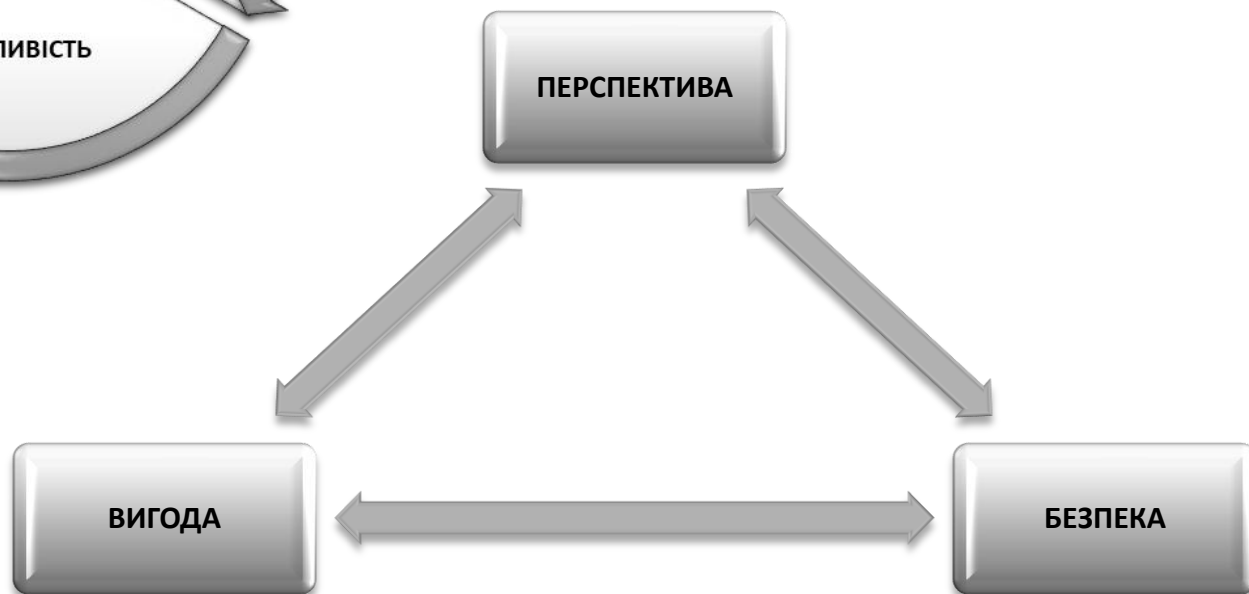
МАЙБУТНЄ

- символізує
- міфологізує

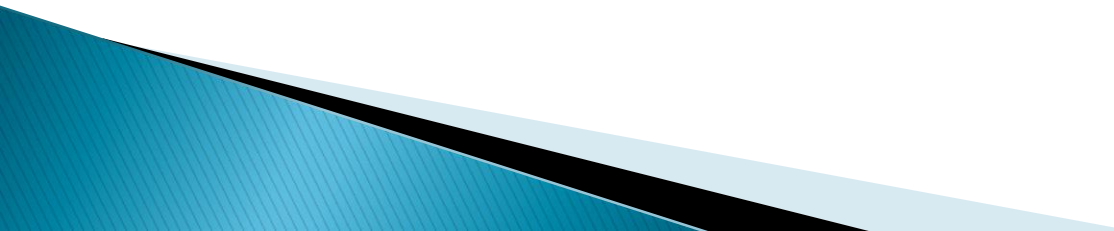
СВІТОВА ГРА МІФІВ

ПОТУЖНІСТЬ МІФУ

СПІН-ДОКТОРІНГ: ІДЕОЛОГІЧНА БОРОТЬБА

- **Пре-спін:** підготовка перед подією.
  - **Пост-спін:** наведення блиску після завершення події.
  - **Торнадо-спін:** термінове переключення інтересу аудиторії в іншу область.
  - **Контроль кризи:** медіа-менеджмент подій, які виходять з-під контролю.
  - **Зменшення втрат:** робота з подіями, які є поза межами контролю для запобігання подальшим репутаційним збиткам
-

МОНУМЕНТАЛЬНІ МІФИ

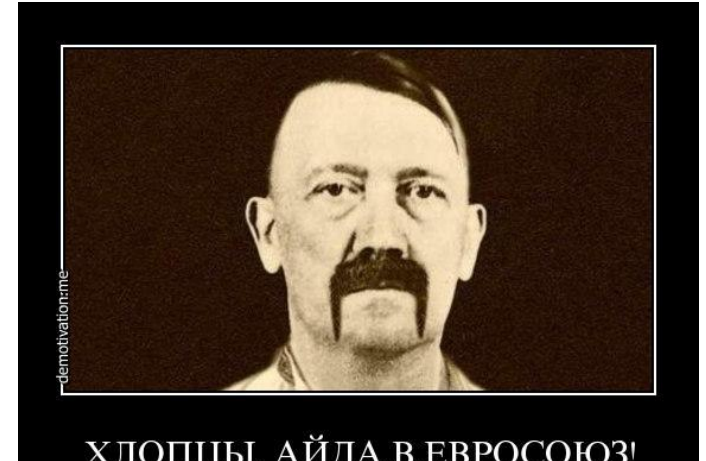

МІФО-ФЕЙКИ

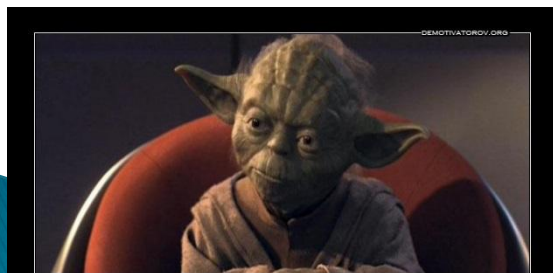

ОНИ УКРАЛИ
КРЫМ, НАШУ

ПРРРЕЛЕСТЬ

ХЛОПЦЫ, АЙДА В ЕВРОСОЮЗ!

ДОЛБООБА
чую я в тебе

YAPLAKAL.COM

Доктор Зло вернулся!!!

ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

МІФ ПРО НЕПЕРЕМОЖНОГО ГЕРОЯ

An advertisement for military recruitment. It features a soldier in a helmet and goggles in the foreground, looking towards the camera. In the background, a military truck is driving on a road. The text reads 'ГІДНІСТЬ, ВОЛЯ і ПЕРЕМОГА!' and 'Кіборг, позивний "Поліглот", 27 років'. At the bottom, it says 'МОБІЛІЗУЙСЯ - ЗАХИСТИ НАЙДОРОЖЧЕ: 044 223 23 61, www.mil.gov.ua'. There is a Ukrainian trident symbol in a purple cross and a Ukrainian flag at the bottom right. The text 'СИЛЬНА АРМІЯ СИЛЬНИЙ ТИ' is also present.

ГІДНІСТЬ, ВОЛЯ
і ПЕРЕМОГА!

Кіборг, позивний "Поліглот",
27 років

МОБІЛІЗУЙСЯ - ЗАХИСТИ НАЙДОРОЖЧЕ:
044 223 23 61, www.mil.gov.ua

СИЛЬНА АРМІЯ
СИЛЬНИЙ ТИ

Вартість дзвінків згідно тарифу відповідного оператора

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МІФ: ВІД КОЗАКА МАМАЯ ДО КІБОРГІВ

МІФ ПРО ВОЖДЯ-СПАСИТЕЛЯ

МІФИ ПРО ЗАСНОВНИКІВ ДЕРЖАВИ

ΜΙΦ ΠΡΟ ΠΕΡΕΜΟΓΥ

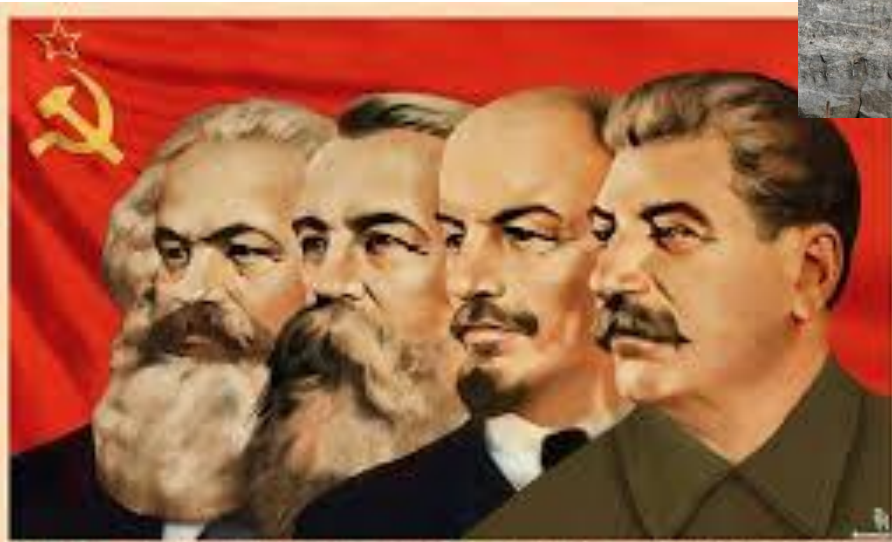
МІФИ ПРО ПРАЩУРІВ- ПЕРЕМОЖЦІВ РОСІЇ

МІФИ ПРО ВИДАТНИХ УКРАЇНЦІВ

МІФИ ПРО ПРЕДТЕЧ

**ДА ЗДРАВСТВУЕТ ВЕЛИКОЕ, НЕПОБЕДИМОЕ ЗНАМЯ
МАРКСА-ЭНГЕЛЬСА-ЛЕНИНА-СТАЛИНА!**

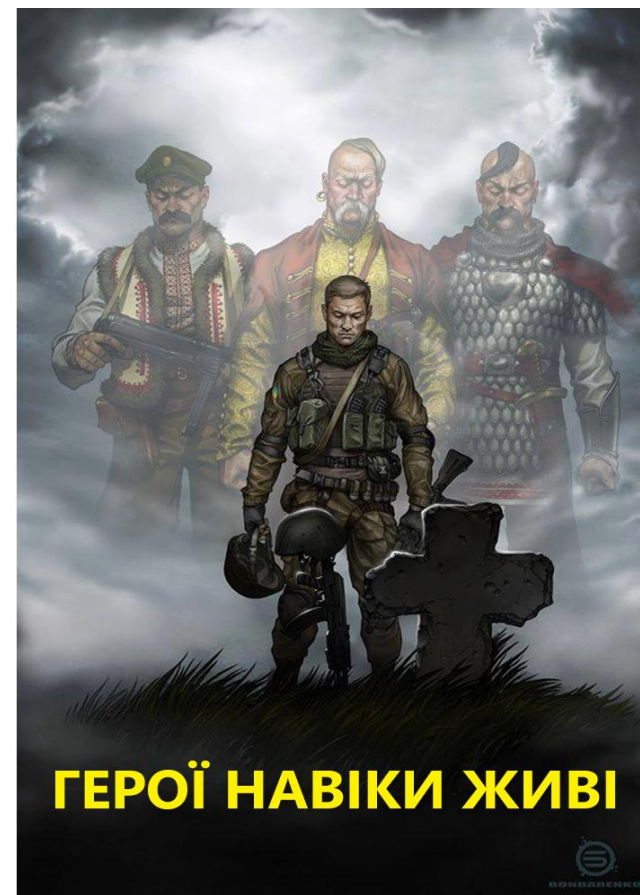
МІФИ НЕКРО-МЕМОРІАЛИ: ПРЕТЕНЗІЇ НА САКРАЛЬНІСТЬ

НЕТЛІННІ МІФИ: МОЦІ, ЗІККУРАТИ ТА МУМІЇ

МІФ ПРО ВІЧНЕ ЖИТТЯ (БЕЗСМЕРТЯ)

МИФ ПРО ДОБРЫ СТАРЫ ЧАСИ

В новом Союзе не должно
быть старых ошибок!

МІФ ПРО СВІТЛЕ МАЙБУТНЄ

МІФ ПРО БОРОТЬБУ

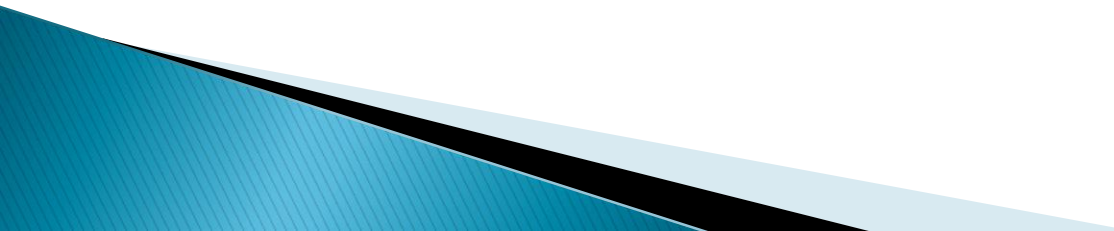

МІФ ПРО ГЛОБАЛЬНИЙ ВИБІР

**ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ
ПСИХОТЕХНОЛОГІЯМ МІФОДИЗАЙНУ
ЯК ОРГАНІЗУВАТИ Й ПРОВЕСТИ ТРЕНІНГ**

П'ЯТЬ ЕТАПІВ ТРЕНІНГУ

- ▶ **ЗМОТИВУЙ**
  - ▶ **ІНФОРМУЙ**
  - ▶ **ПРАКТИКУЙ**
  - ▶ **ДАЙ ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК**
  - ▶ **НАДИХНИ МЕТАФОРОЮ**
-

МОТИВАЦІЯ

ІНФОРМАЦІЯ

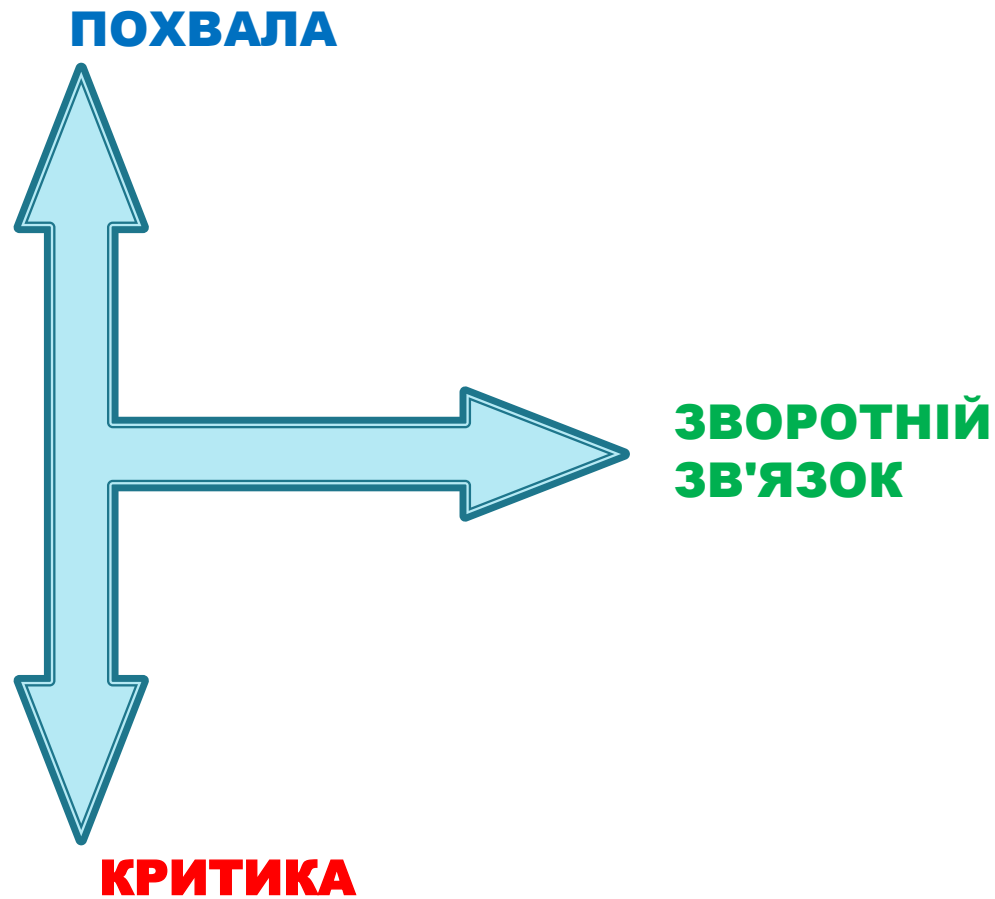

ПРАКТИКА

▶ **РОЛЬОВІ Й ДІЛОВІ ІГРИ**

▶ **РОБОТА З ПРОЕКТАМИ**

ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК

НАДИХНУТИ МЕТАФОРОЮ

**В КІНЦІ МАЄ БУТИ СИЛЬНА ІСТОРІЯ,
ЩО СПОНУКАЄ ЛЮДЕЙ ЗАЙМАТИСЯ
ТИМ, ЧОГО ВОНИ НАВЧИЛИСЯ НА
ТРЕНІНГУ**

АВТОР І ВЕДУЧИЙ МАЙСТЕР-КУРСУ

Зеленін Всеволод Володимирович (Україна) Сертифікований тренер НЛП міжнародної категорії, дипломований коуч міжнародної категорії, член Української спілки психотерапевтів (УСП) дійсний член Європейської асоціації психотерапії (ЕАР), лауреат міжнародних конкурсів, доцент Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, практичний психолог, тренер-консультант з персонального й організаційного розвитку, коуч з досвідом роботи (з 1996 року) в США, Канаді, Ізраїлі, країнах ЄС та пострадянського простору.

Магістр психології, магістр мистецтвознавства, кандидат психологічних наук, Certified trainer (PhD Marilyn Atkinson, Erickson University International; R. Frank Pucelik, META International Inc.), Certified transformation coach (PhD Peter Wrycza, International academy transformational coaching and leadership), Accredited master-trainer International Coaches Union (ICU).

Автор чисельних статей, навчально-методичних посібників і монографій з питань методики і практики політичного консультування: «Політична пропаганда як засіб партійного будівництва», «Теоретичні основи сучасного партійного навчання», «Основи психології партійного менеджменту», «Сучасні агітаційно-пропагандистські технології в регіональних виборчих кампаніях», «По той бік правди: нейролінгвістичне програмування як зброя інформаційно-пропагандистської війни» та ін.

Написав декілька популярних книг з НЛП, коучингу і тренерства: «Сповідь тренера», «Основи НЛП в роботі практичного психолога», «Між величчю та травмою: до питання селективної психодіагностики в коучингу», «Коучинг реальності: безмежна довершеність» та ін.